

MIRKOVICE, okr. Český Krumlov, Jihočeský kraj

Středověký areál dobývání zlata

12.–14. století

Význam: Rozsáhlý areál dobývání zlata s dochovanými sejpy, haldami a hraničními kameny.

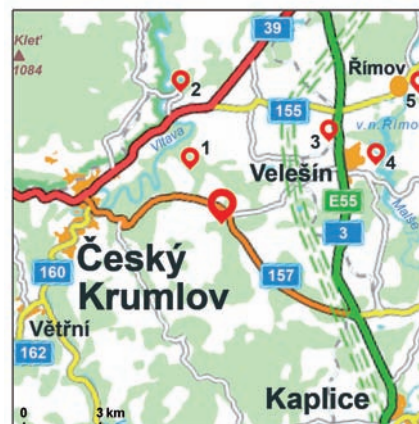
Historie: Historie dobývání drahých rud v povodí Jíleckého potoka, na němž fungoval rozsáhlý těžební areál u Mirkovic, se začala psát ve 14. století. V této době zde, mimo jiná sídliště, existovalo pět vsí (Černice, Skřidla, Svince, Mojnë a Žaltice) se zlatými *doly (lat. *aurifodinae*), které odkázal šlechtic Bavor III. ze Strakonice listinou datovanou do 2. února 1315 cisterciáckému klášteru ve Zlaté Koruně. Rozvoj dobývání a následného zpracování barevných a drahých kovů (tedy i zlata), které bylo rozvíjeno např. na českokrumlovském *hradě, je spojován s působením šlechtických rodů Vítkovců a především jejich následovníků, Rožmberků. Jedno takové zařízení na zpracování a tavbu rudy

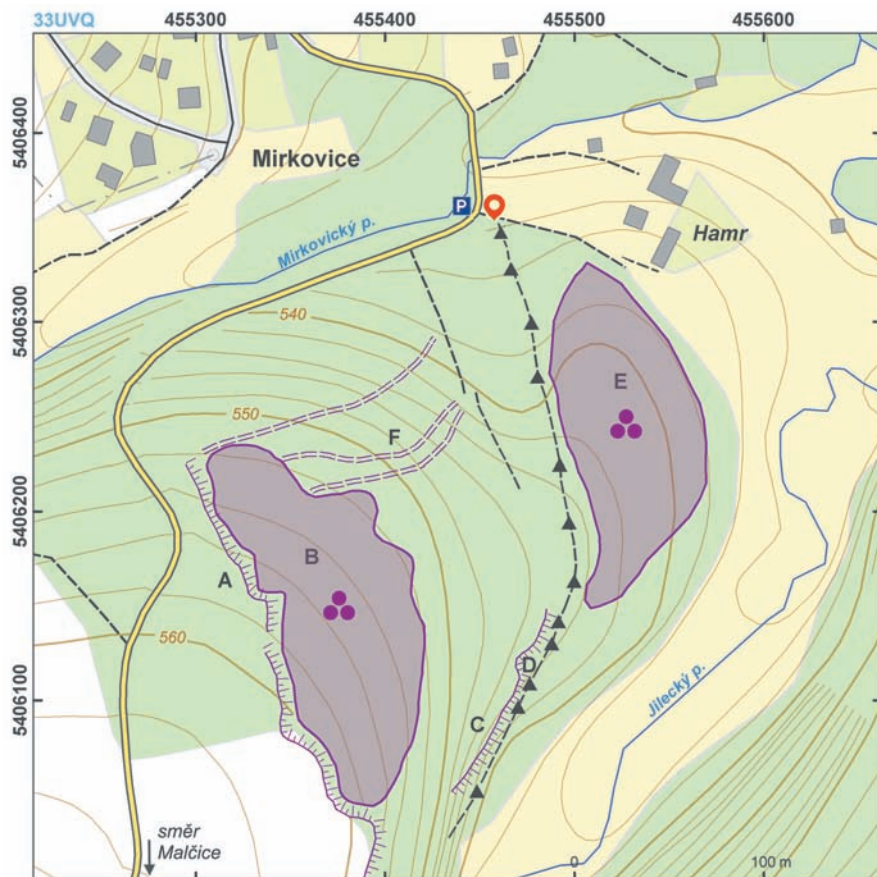
z přelomu 13. a 14. století bylo nalezeno v prostoru dnešního druhého hradního nádvoří v Českém Krumlově. Zdá se, že vytěženou rudu Vítkovci hutnili a čistili a získaný drahý kov dále se ziskem prodávali, aniž by ho zpracovávali např. do podoby mincí. Díky této činnosti patrně nashromáždili v relativně krátké době značný majetek.

Kromě výše uvedené zmínky v listině z r. 1315 nemáme o dobývání zlata v povodí Jíleckého potoka žádné další písemné informace. Tato část Českokrumlovska (především povodí potoků Jíleckého, Zubčického a Mirkovického) však byla podrobena detailnímu povrchovému *archeologickému průzkumu, který odhalil četné terénní pozůstatky v podobě *sejpu, hraničních kamenů, struh, přírodních kanálů, hald apod., jež svědčí o plošně rozsáhlém a velmi

↑ Jeden z dobývacích prostorů nad Jíleckým potokem v Mirkovicích. Foto J. Mařík, 2014.

□ Plán lokality zaměřil J. Mařík.

intenzivním mělkém dobývání zlato-
nosných sedimentů z teras potoků
a říček. Dosud nedořešenými otázkami,
k nimž svými poznatky výrazněji
nepřispěla ani archeologie, zůstává,
kdy přesně bylo zlato v této oblas-
ti těženo, zda byla známá naleziště
dobývána současně a konečně i kdy
a za jakých okolností dobývání skon-
čilo.

Popis: Lokalita o rozloze přibližně
200 × 200 m se rozkládá jihovýchodně
od obce Mirkovice, na pravém břehu

Mirkovického potoka, na úbočí zales-
něné stráně, která se sklání k Jilecké-
mu potoku. Odhaduje se, že původní
plocha tohoto prostoru přesahovala
7 ha. Jde o poměrně dobře dochova-
vané dobývací pole, které lze rozdělit
do dvou částí.

V severojižním směru procházejí
lokalitou dvě výrazné terénní hrany,
na nichž probíhala těžba. První (A) se
nachází na západním okraji lokality
a vytěžený materiál byl propírán přímo
pod ní. Výraznou stopou po do-
bývání jsou průzkumné jámy a haldy

proprané hlušiny (tzv. sejpy) na ploše
asi 150 × 100 m (B), které mají kruho-
vý či oválný tvar a okolní terén převy-
šují i o několik metrů.

Druhá linie těžby (C) ve východní
části areálu je vyznačena dvanácti
menšími kameny, tzv. hraničními,
které jsou pravoúhle opracované
a zasazené do země; na horní plo-
še mají vytesané křížky (přibližně
25 × 25 cm). Všechny kameny spojuje
lesní pěšina, která kopíruje hranu
terasy. Tyto kameny patrně označo-
valy hranice jednotlivých dobývacích
prostorů. Za jejich linií jsou ve svahu
viditelné zářezy (D) po těžbě rudy a při
severní patě tohoto svahu se nachází
další rozsáhlé pole sejpů (E).

V severovýchodní části areálu mů-
žeme sledovat dvě až tři hluboké rýhy
(F) vedoucí po spádnicí směrem k zá-
padu, které lze interpretovat buď jako
pozůstatky úvozových cest, nebo
jako vodní kanály, jež přiváděly vodu
používanou k oddělení kovu od hlušiny.
[jm, pmv]

Literatura: Michálek – Zavřel 1996;
Ernée a kol. 2014.

Navigační bod: N 48°48'30.78", E 14°23'36.09" (počátek řady hraničních kamenů).

Přístup: Z doporučeného místa parkování u silnice mezi Mirkovicemi a Malčicemi na odstavném místě u samoty Hamr po lesní pěšině s hraničními kameny do středu lokality.

Rizika: Lokalita se nachází na hustě zalesněném svahu (ve smíšeném lese) a je celoročně přístupná, byť poněkud obtížně. Doporučujeme místo navštívit v době, kdy nízký podrost není příliš vzrostlý.

Okolí: [1] Chabíčovice (CK), rýžovnícké sepy na Jíleckém potoce: N 48°49'40.88", E 14°22'32.51" (2,5 km).

[2] Zlatá Koruna (CK), cisterciácký klášter: N 48°51'18.52", E 14°22'15.10" (5,4 km).

[3] Prostřední Svince-Holkov (CK), kamenný most koněspřežné dráhy: N 48°50'22.54", E 14°27'09.72" (5,6 km).

[4] Sedlce (CB), zřícenina hradu Velešín: N 48°49'55.24", E 14°28'46.52" (6,9 km).

[5] Branišovice u Říмова (CB), hradiště: N 48°51'14.73", E 14°29'53.39" (9,2 km).

[6] →Třísov (CK), oppidum (9,2 km).

[7] Křemže (CK), pravěké hradiště a hrad Dívčí Kámen: N 48°53'21.05", E 14°21'27.74" (9,3 km).

↑ Tzv. neklidný terén v místech středověké těžby. Foto J. Mařík, 2014.

↙ Hraniční kámen dobývacího prostoru s vyrytým křížkem. Foto J. Mařík, 2014.

↓ Propírání rudy na splachovníku na dřevořezu z knihy Lazara Eckerta (Praha 1577). Zjednodušené verze tohoto zařízení, vyrobené např. z dlabaných kmenů, mohly být používány i v Mirkovicích. Podle Husa a kol. 1967, 162.

Archeologický atlas Čech

Vybrané památky od pravěku do 20. století

Archaeological Atlas of Bohemia

Selected sites from prehistory to the 20th century

Martin Kuna

a kolektiv:

Alžběta Danielisová, Dagmar Dreslerová, Jan Hasil,
Josef Hložek, Michaela Langová, Jan Mařík,
David Novák, Čeněk Číšecký, Zuzana Kačerová,
Eva Čepeláková, Judita Korteová, Dana Křivánková,
Petra Maříková Vlčková, Zdeněk Mazač, Jitka Říhová

Překlad resumé David J. Gaul

Revize překladu Zuzana Maritzová, Petra Maříková Vlčková

Vydal

Archeologický ústav AV ČR, Praha, v. v. i.,

Letenská 4, 118 01 Praha 1

a

Nakladatelství Academia, Středisko společných činností

AV ČR, v. v. i., Vodičkova 40, 110 00 Praha 1,

s podporou programu NAKI Ministerstva kultury ČR

Redakce neperiodických tisků

(Archeologický ústav AV ČR, Praha) Filip Laval

Fotografie na obálce Zuzana Kačerová

Logo AMČR Petr Kincl

Obálka, grafická úprava, sazba a zlom Zdeněk Mazač

Tisk Těšínská tiskárna, a.s.,

Štefánikova 1828/2, 737 01 Český Těšín

Vydání druhé, 2015

Ediční číslo 11779

ISBN 978-80-87365-82-3 (Archeologický ústav AV ČR, Praha)

ISBN 978-80-200-2526-5 (Academia)

Objednávky – Orders – Bestellungen:

Archeologický ústav AV ČR, Praha, v. v. i.,

Letenská 4, 118 01 Praha 1, Česká republika

Fax: +420 257532288, knihovna@arup.cas.cz

Knihu můžete zakoupit v síti knihkupectví Academia,

na www.academiaknihy.cz nebo v knihovně

Archeologického ústavu AV ČR v Praze.